

ปริศนาทางการสื่อสารและการแปลความหมายภาพถ่ายในยุคนวนิยายกับการสร้างสรรค์ภาพถ่ายดิจิทัลบนหน้าปก Facebook.com

Communication Parasite and Photographic Interpretation in Postmodernisms and the creation of facebook cover

เวทิต ทองจันทร์ *

บทนำ

ด้วยความนิยมการบริโภคสื่อออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ที่ได้สร้างกระแสการบริโภคไปยังประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทำให้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook มีปริมาณมากเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งสามารถเข้าถึงได้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถืออัจฉริยะ ทำให้เกิดการใช้เป็นประจำและมีการแสดงความคิดเห็นเพื่อแสดงตัวตน และนำเสนอเรื่องราวส่วนบุคคลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ผ่าน “ภาพถ่าย” บนสื่อสังคมมากยิ่งขึ้น ทำให้ภาพถ่าย ถูกเปลี่ยนสถานะ เปลี่ยนรูปลักษณ์ และมีหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปมากกว่าการบันทึกเหตุการณ์ทั่วไป แต่ถูกนำมาใช้แทนความหมาย แทนตัวตนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ความโดดเด่นของตำแหน่งการจัดวางภาพถ่ายหน้าปกบน Facebook กลับมีความโดดเด่นมากกว่าเนื้อหาภายในสื่อ Facebook เอง ทำให้เป็นพื้นที่ที่ผู้ใช้สร้างสรรค์ภาพเพื่อใช้แทนตัวตนแต่อาจไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นตัวตนที่แท้จริง

กรอบการศึกษางานสร้างสรรค์ภาพถ่ายดิจิทัลบนหน้าปก Facebook.com จึงมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างสรรค์งาน ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการสร้างสรรค์ภาพถ่ายดิจิทัลและถ่ายทอดให้นักศึกษาในรายวิชาการถ่ายภาพสร้างสรรค์เพื่อสื่อดิจิทัล ผลิตและนำขึ้นเป็นหน้าปก Facebook
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นในการสื่อความหมายว่าการใช้ภาพถ่ายหน้าปก Facebook สามารถใช้เป็นตัวแทนของตัวตนนักศึกษาได้หรือไม่
3. เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารผ่านภาพถ่ายในยุคนวนิยาย สามารถสื่อความหมายได้หลากหลายโดยขึ้นอยู่กับบริบทมากกว่าตัวสาร

กรอบแนวคิด

พื้นที่ในการแสดงความเป็นตัวตนผ่านภาพถ่ายใน Facebook มีอยู่ 2 ตำแหน่งใหญ่ๆ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นเจ้าของ (identification) นั่นก็คือ ภาพโปรไฟล์ส่วนตัว (Profile Photo) และ ภาพหน้าปก (Cover Photo) โดยภาพโปรไฟล์ส่วนตัว (Profile Photo) นั้น จะเป็นภาพของเจ้าของบัญชี Facebook นั้นๆ และ ภาพหน้าปก (Cover Photo) จะเป็นเสมือนภาพในหน้าแรกของหนังสือซึ่ง Facebook จะแสดงออกความเป็นเว็บไซต์ส่วนตัว และเป็นพื้นที่ส่วนตัวของเจ้าของบัญชี โดยผู้ใช้หรือเจ้าของบัญชีมีอิสระในการเลือกภาพถ่ายที่จะนำมาใช้ ในขอบเขตของขนาดที่กำหนด

* เวทิต ทองจันทร์

หัวหน้าภาควิชาสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ภาพที่ 1 แสดงขนาดของพื้นที่หน้าปก Facebook และความสัมพันธ์กับภาพโปรไฟล์ส่วนตัว

ภาพหน้าปก (Cover Photo) จึงเป็นเสมือนหน้าแรกที่ใช้ Facebook อื่นๆ ในโลกสื่อสังคมออนไลน์ที่จะเห็นได้ชัดเจนว่าเจ้าของบัญชีแสดงออกทั้งทางอารมณ์และทางความคิดเห็นต่อสังคมอย่างไร ซึ่งเจ้าของบัญชียังสามารถแสดงความคิดเห็นทางสังคม ทางการเมือง หรือใช้เป็นพื้นที่แสดงสถานะทางอารมณ์ส่วนบุคคลก็ได้เช่นกัน ลักษณะการสื่อสารที่สำคัญนี้ จะบ่งบอกถึงรูปลักษณ์ (Form) ในการแสดงตัวตนทางการสื่อสารว่าเนื้อหาการสื่อสารบนหน้าปก Facebook (Message) จะสามารถบ่งบอกถึงตัวตน (Identity) ได้หรือไม่ ทั้งนี้การใช้วัตถุประสงค์การใช้ภาพถ่ายในโลกออนไลน์ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปมาก จากหน้าที่ของภาพถ่ายที่ถูกสร้างขึ้นมาในครั้งแรก แต่ถูกนำไปใช้ในการสื่อสารบนสังคมออนไลน์จนเปลี่ยนแปลงจากต้นกำเนิดอย่างเห็นได้ชัด

เนื่องจากผู้รับสารทุกๆ คนมีความสามารถที่จะเป็นผู้ส่งสารเอง มีสื่อเป็นของตนเอง ซึ่งมีความสามารถในการคัดเลือกประเด็นในการสื่อสาร นำเสนอความคิดเห็นส่วนบุคคลต่อสาธารณะได้ง่ายและรวดเร็วมากกว่าในอดีต จึงทำให้การใช้ภาพถ่ายมีหน้าที่ที่แตกต่างไปจากอดีตเป็นอย่างมากเช่นกัน ซึ่งในยุคก่อนหน้านี้ Susan Sontag ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ภาพถ่ายเป็นการบันทึกเหตุการณ์ (Event) เป็นตัวแทนของบุคคลในเหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น แต่ในยุคนิยมภาพถ่ายบนหน้าปก Facebook กลับเป็นเสมือนฉากในสภาวะปรสิต ซึ่ง Michel Serres ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ปรสิต (Parasite) เป็นสิ่งรบกวนในการสื่อสาร ที่จะแย่งชิงบทบาท จากร่างของผู้อาศัย (Host) ในกรณีของภาพหน้าปกนี้ ภาพหน้าปกถูกจัดวางอยู่ในตำแหน่งที่โดดเด่น เป็นปรสิตที่ติดอยู่กับสื่อหลัก คือ Facebook แต่ก็มีบทบาทให้เห็นได้อย่างชัดเจน จนเบียดบังแก่นแท้

ของเนื้อหาในสื่ออื่นๆ เมื่อภาพถ่ายหน้าปกมีความโดดเด่น เสมือนตัวแทนของเจ้าของบัญชี Facebook ที่จะนำเสนอตัวตนของเจ้าของบัญชีได้ แต่เมื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการแสดงออกบนสื่อสังคมของเจ้าของนั้นๆ แล้ว กลับแตกต่างไปจากภาพหน้าปก มีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเห็น และพฤติกรรม ตลอดเวลา ภาพหน้าปกจึงเป็นเพียงแค่การแสดงความคิดเห็นสาธารณะในช่วงเวลาจำกัดเพียงช่วงหนึ่งเท่านั้น

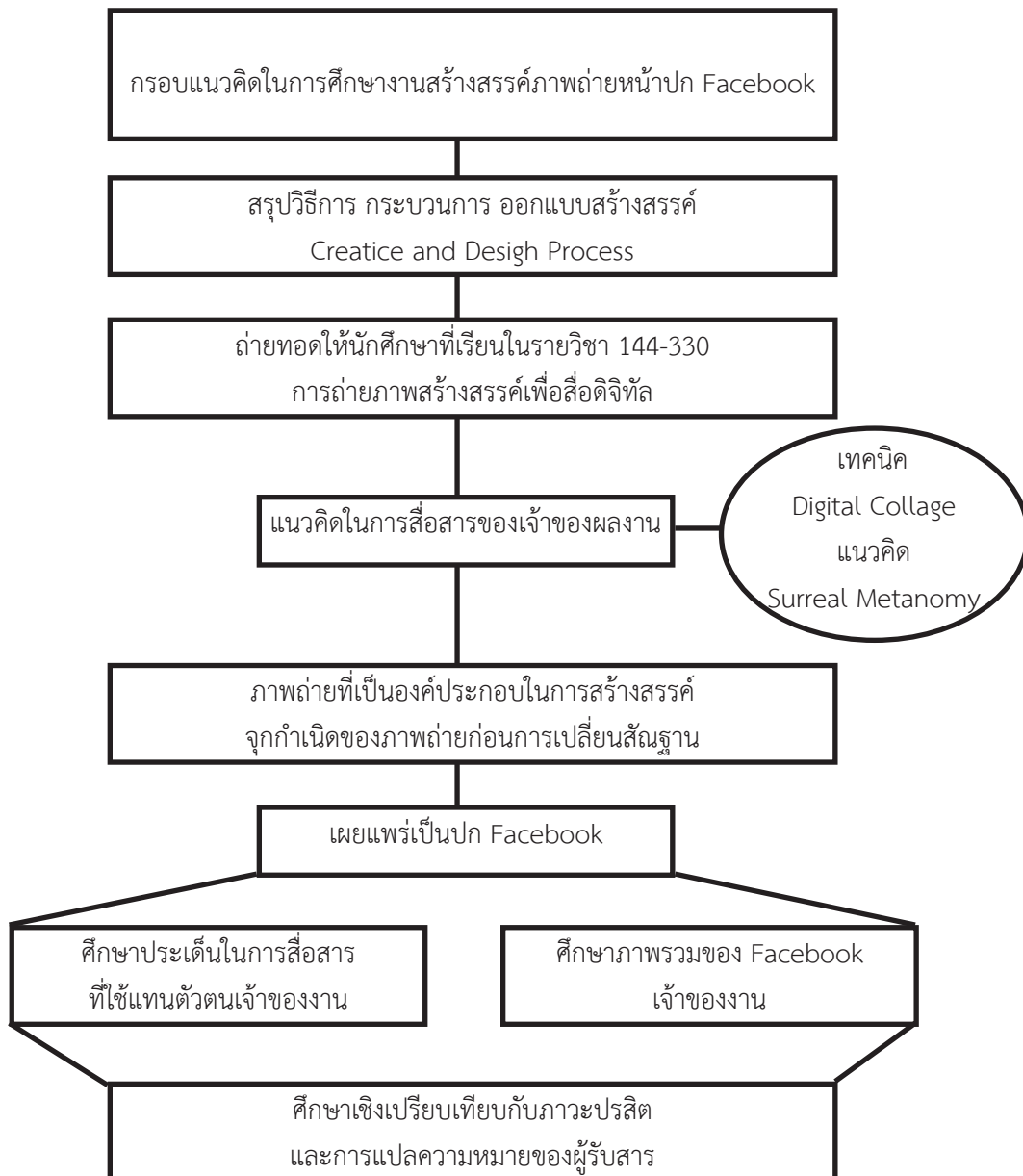
ตารางแสดงกรอบแนวคิด

จากการสร้างสรรค์งานภาพถ่ายดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์มีสมมุติฐานว่า หน้าปก Facebook น่าจะมีเนื้อหาเฉพาะตามสถานการณ์ (Event) สามารถบ่งบอกตัวตนของเจ้าของ Facebook ได้เพียงบางมุมมอง และไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวของเจ้าของ Facebook ได้เปรียบได้กับภาวะปรสิตที่ตัวปรสิตเองแสดงความโดดเด่นออกมามากกว่าร่างที่ปรสิตอาศัยเกาะกินอยู่ภายนอกร่าง (Host) ที่ถูกอาศัย ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์งาน จึงถ่ายทอดแนวคิดการสร้างสรรคนี้ให้กับนักศึกษา เพื่อนำไปสร้างสรรค์งานและนำเสนอบนหน้าปกเพื่อศึกษาถึงลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ของนักศึกษาแต่ละท่านว่าจะมีทิศทางในการคัดเลือกประเด็นเพื่อสื่อความหมายแทนตัวตนได้หรือไม่

การสร้างสรรคงานภาพถ่ายดิจิทัลบนหน้าปก Facebook.com เป็นการทดลองสร้างสรรค์ภาพถ่ายดิจิทัลที่มุ่งแสดงความคิดเห็นต่อสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ โดยผู้สร้างสรรค์งานได้ทดลองสร้างสรรค์ภาพและถ่ายทอดสอนวิธีการสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาในรายวิชา 144-330 การถ่ายภาพสร้างสรรค์เพื่อสื่อดิจิทัล (Creative Photography for Digital Media) เพื่อศึกษาถึงการสื่อความหมายผ่านภาพถ่ายดิจิทัลบนหน้าปก Facebook ของนักศึกษา และความสำเร็จในคามนิยมของผู้ใช้ Facebook อื่นๆ ที่ได้ชมภาพดังกล่าว

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

1. ปรสิตทางการสื่อสารคือ สิ่งรบกวน (Noise) ในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับ ที่มีความโดดเด่นมากกว่าภาพรวมของสารแต่ยังคงให้ประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้รับ รับภาพรวมของสารได้ดียิ่งขึ้น

ภาพโปรไฟล์ คือ ภาพตัวแทนเจ้าของบัญชี Facebook

2. ภาพหน้าปกคือ ภาพที่ใช้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะของหน้าเพจเจ้าของบัญชี เปรียบเสมือนหน้าปกหนังสือ ซึ่งคือ หน้าแรกของเรื่องราวที่ผู้อ่านจะรับรู้แต่ในกรณีของหน้าปก Facebook นั้น ภาพหน้าปกจะจัดวางอยู่ด้านบนสุดของเจ้าของเพจเสมอ

3. ยุคนวนิยายคือ แนวคิดหลังสมัยใหม่ที่พยายามละเว้นความเชื่อและแบบวิธีคิดที่ยึดติดกับเหตุผลและระบบ เหลือเพียงแก่นของความหมายที่มีคุณค่าจริงๆ แนวคิดหลังสมัยใหม่จึงเน้นถึงความเป็นตัวตนและไม่มีการยึดมั่นในเรื่องใดเพียงเรื่องเดียว ดังนั้นการให้เหตุผลของเรื่องราวในแต่ละเรื่องจะประกอบไปด้วยแนวคิดที่หลากหลาย จึงเกิดการแสวงหาความจริงได้

เรื่อยๆ ไม่รู้จบ และเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เช่น Facebook จึงถูกนำไปพัฒนาใช้เป็นสื่อที่เผยแพร่เรื่องราวได้ในหลากหลายมุมมองหลากหลายแนวคิด โดยไม่มีกรอบในการนำเสนอแต่กลับสร้างความหมายได้หลากหลายมากกว่าสื่อเดิม

การเป็นเจ้าของพื้นที่ในสื่อสังคม

Facebook.com เป็นบริการเครือข่ายสังคมและเว็บไซต์ เปิดใช้งานเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 ดำเนินงานและมีเจ้าของคือบริษัทเฟซบุ๊ก (Facebook, Inc.) โดยจากข้อมูลล่าสุด (4 ต.ค. 2555) ระบุว่าผู้ใช้ประจำหนึ่งพันล้านกว่าบัญชีหรือคิดเป็นอัตราส่วน 1 ใน 7 ของคนทั้งโลก ผู้ใช้สามารถสร้างข้อมูลส่วนตัว เพิ่มรายชื่อผู้ใช้อื่นในฐานะเพื่อนและแลกเปลี่ยน

ข้อความ รวมถึงได้รับแจ้งโดยทันทีเมื่อพวกเขาปรับปรุงข้อมูลส่วนตัว นอกจากนี้ผู้ใช้ยังสามารถรวมกลุ่มความสนใจส่วนตัว จัดระบบตามสถานที่ทำงาน โรงเรียน มหาวิทยาลัยหรืออื่นๆ ชื่อของเพชบุ๊กนั้นมาจากชื่อเรียกภาษาปากของสมุดที่ให้กับนักเรียนเมื่อเริ่มแรกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาที่มอบให้โดยคณะบริหารมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถรู้จักผู้อื่นได้มากขึ้น เพชบุ๊กอนุญาตให้ใครก็ได้เข้าชมครึ่งละเป็นกับเพชบุ๊ก โดยต้องมีอายุมากกว่า 13 ปีขึ้นไป

การนำเสนอภาพถ่ายในสื่อสังคมออนไลน์

Facebook.com

Facebook.com ให้บริการอัปโหลดภาพเพื่อแสดงภาพผ่านทางหน้า Facebook (Post) โดยสามารถแบ่งปันภาพ (Share) ให้กับสมาชิกผู้ใช้อื่นที่เป็นเพื่อนกับเจ้าของบัญชีได้ โดยจะจัดสรรพื้นที่การแสดงผลออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. ภาพแสดงตัวตนบุคคลหรือภาพโปรไฟล์จะแสดงผลอยู่ในตำแหน่งด้านซ้ายบนของหน้าเจ้าของเพจ และจะแสดงผลในทุกๆ โพสต์ความคิดเห็น เป็นภาพที่ใช้เป็นตัวแทนเจ้าของบัญชี โดยภาพโปรไฟล์จะรูปร่างในแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดกว้าง 160 พิกเซล และสูง 160 พิกเซล โดยภาพต้นฉบับที่จะใช้ต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 180 X 180 พิกเซล เพื่อความคมชัดของภาพ

2. ภาพบนไทม์ไลน์หรือภาพถ่ายหน้าวอลล์เป็นการอัปโหลดภาพบนหน้าแรกของเพชบุ๊ก โดยระบบจะยึดตามช่วงเวลาในการโพสต์ภาพจึงเรียกว่า ภาพบนไทม์ไลน์ (Timeline's Photo) หรือ ภาพถ่ายหน้าวอลล์ (Wall Photo)

3. ภาพชุดในอัลบั้มภาพคือ การโพสต์ภาพเป็นชุดและจัดเป็นอัลบั้มโดยระบบจะเอื้ออำนวยให้ผู้ใช้งานสามารถจัดระบบภาพถ่ายให้เป็นหมวดหมู่และ สามารถกำหนดชื่ออัลบั้ม ระบุรายละเอียดของแต่ละภาพ และทำการติดป้ายชื่อ (Tag) ของเพื่อนในระบบ เพื่อวางภาพบนหน้าไทม์ไลน์ของเพื่อน ซึ่งเป็นการเรียกเตือนให้เพื่อนในสื่อสังคมเข้ามาชมภาพได้

4. ภาพหน้าปก (Cover Photo) เป็นภาพที่ใช้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะของหน้าเพจเจ้าของบัญชี ภาพหน้าปก จะเป็นภาพที่แสดงสู่สาธารณะเสมอ จึงเป็น

ภาพที่แสดงตัวตน แสดงอารมณ์ แสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลในด้านต่างๆ ของเจ้าของบัญชีสาธารณะ

การโพสต์ภาพลงบนระบบเพชบุ๊กจะแสดงผลสู่สาธารณะเสมอเมื่ออัปโหลดเสร็จ แต่ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าของบัญชีจะอนุญาตให้ชมได้ทั้งหมดในลักษณะการเปิดภาพให้ชมทั้งสาธารณะ (Public) หรือ ให้ชมเฉพาะบุคคลที่กำหนด (Customized for Specific Users)

การสร้างสรรค์งานหน้าปก Facebook

แรงบันดาลใจ เนื่องจากภาพหน้าปก (Cover Photo) ใน Facebook จะเป็นภาพที่แสดงสู่สาธารณะเสมอ และเป็นเสมือนภาพแทนความรู้สึกที่สามารถแสดงอารมณ์และใช้แสดงความคิดเห็นของเจ้าของบัญชี มีตำแหน่งและขนาดที่โดดเด่นสะดุดตาเพราะอยู่ในส่วนบนสุดของหน้า Facebook ทำให้เป็นจุดที่น่าสนใจที่สุดในการความคิดส่วนบุคคลสู่สาธารณะ ซึ่งมีลักษณะของเนื้อหาในการนำเสนอได้หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น

- การนำเสนอเรื่องราวเพื่อบอกเล่าประสบการณ์
- การนำเสนอขายสินค้า
- การนำเสนอความคิดเห็นในเรื่องส่วนบุคคล เช่น ความรัก ความสัมพันธ์ของวัยรุ่น
- การนำเสนอความคิดเห็นทางการเมือง
- การนำเสนอความคิดเห็นต่อสังคม เช่น หลักการวางตัวในสังคม ข้อเตือนใจในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม
- การนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน

การสร้างสรรค์

เทคนิคในการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเพื่อใช้ในหน้าที่ภาพถ่ายบนหน้าปกของ Facebook.com โดยใช้เทคนิค Digital Collage ซึ่งเป็นศิลปะการสร้างสรรคงานในแบบ Collage หรือภาพตัดปะ โดยใช้ภาพที่มีที่มาที่แตกต่างกันหลายๆ ภาพ นำมาประกอบเข้ากันให้กลายเป็นภาพเดียว ภาพที่สร้างสรรค์ดังกล่าวนี้ มีลักษณะเหนือจริง (Surreal) โดยยึดหลักแนวคิดของเนื้อหาที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อสารและเผยแพร่ผ่านพื้นที่สาธารณะ และเน้นความหมายที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

หลักสำคัญในการสื่อความหมายของงานสร้างสรรค์ครั้งนี้ ภาพที่ใช้ในการสื่อความหมายเป็นแบบ Anchorage ซึ่ง Roland Barthes ได้อธิบายไว้โดยทั่วไปแล้ว ภาพถ่าย จะมีความหมายแปรเปลี่ยน

ไปได้ตามสภาวะแวดล้อม หรือ บริบท (Context) ที่เกี่ยวข้อง ภาพถ่ายเดียวกัน แต่อยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน ก็จะทำให้ความหมายที่แตกต่างกันไปตามที่ผู้รับสารจะแปลความหมายแต่ลักษณะการสื่อความหมายแบบ Anchorage คือว่าความสัมพันธ์กันของภาพและตัวอักษรในแบบ Anchorage นั้นตัวอักษรจะเป็นตัวกำหนดบอกเล่าเรื่องราวของภาพตามที่ผู้สร้างสรรค์งานต้องการสื่อความหมาย ซึ่งตัวอักษรจะเป็นตัวชี้และเป็นการปิกหมุดความหมายของภาพในบริบทที่ผู้สร้างสรรค์กำหนด

การสร้างสรรค์งานครั้งนี้ยังได้ใช้หลักแนวคิด Metaphor ซึ่ง Charles Sanders Peirce ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับ Metaphor ไว้ว่า คือการใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ 2 ตัว มาใช้ร่วมกันเพื่อสื่อความหมายใหม่ ซึ่งในการสร้างสรรค์งานหน้าปก Facebook ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ ได้ใช้ภาพที่เป็นสัญลักษณ์ และ มีความหมายแตกต่างกันมากกว่า 2 ภาพ นำมาประกอบจัดวางไว้ด้วยกันเพื่อสื่อความหมายใหม่ ตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ ที่ต้องการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้ใช้ Facebook คนอื่นๆ

พื้นที่ของภาพถ่าย

พื้นที่ของภาพปก Facebook เป็นการแสดงภาพถ่ายดิจิทัล ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ด้วยสี RGB มีหน่วยของขนาดเป็นค่าพิกเซล (Pixel) ซึ่งผู้ชมสามารถรับสื่อภาพถ่ายนี้ผ่านคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (desktop) หรือชมผ่านภาพโทรศัพท์อัจฉริยะที่สามารถออนไลน์ในระบบอินเทอร์เน็ตได้เท่านั้น ภาพปก มีขนาดกว้าง 851 พิกเซล และสูง 315 พิกเซล มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าในแนวนอน เจ้าของบัญชีสามารถอัปโหลด (upload) ภาพถ่ายที่เตรียมไว้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของตน เพื่อจัดวางลงบนพื้นที่ที่กำหนดได้ตลอดเวลา

ภาพที่ 2 ตัวอย่าง การใช้หน้าปก Facebook ในการส่งเสริมการขายของ KFC

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการใช้หน้าปก Facebook ในการรณรงค์ทางการเมือง ของ บก.ลายจุด (นายสมบัติ บุญงามอนงค์)

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการใช้หน้าปก Facebook ในการประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการ Photo Fair 2013 ของสมาคมธุรกิจการถ่ายภาพ

ผลงานสร้างสรรค์ภาพถ่าย

ภาพชุด 3 ภาพโดยใช้นางแบบคนเดียวกันมีประเด็นหลักในการสื่อสารคือเป็นข้อคิดคำคมที่ให้กำลังใจให้คนทำตามความฝันที่ตั้งไว้

ภาพที่ 5 แสดงการใช้สัญลักษณ์จากภาพต้นฉบับ 3 ภาพ นำมาประกอบเป็นภาพใหม่และจะมีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป

ภาพที่ 6 ผลงานที่ 1 การสร้างสรรค์หน้าปก Facebook

ภาพที่ 7 ผลงานที่ 2 การสร้างสรรค์หน้าปก Facebook

ภาพที่ 8 ผลงานที่ 3 การสร้างสรรค์หน้าปก Facebook ของ อ.เวทิต ทองจันทร์ ที่นำเสนอ ข้อคิดคำคมบนสื่อสังคม

ภาพผลงานที่ 1

ภาพผู้หญิงกระโดดตัวลอยกลางอากาศ โดยมีฉากหลังเป็นเมืองกลับหัว และมีตัวอักษรภาษาอังกฤษกำกับว่า One day, I'll Jump around the world. มีแนวทางในการสร้างสรรค์เพื่อสื่อความหมาย ดังต่อไปนี้

- ภาพการกระโดดของตัวละครในภาพแสดงถึง ความสุข และความต้องการ ได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับตัวอักษรที่ใช้กำกับ
- ใช้ภาพฉากหลัง เป็นภาพเมืองกลับหัว เพื่อสื่อความหมายถึงความฝันของตัวละครผู้หญิงในภาพ และด้วยรูปร่างของเฟรมภาพของหน้าปก Facebook ที่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าในแนวนอน ยังช่วยให้มีพื้นที่มากขึ้น ดูกว้างขวางมากขึ้น

ผลการตอบรับจากผู้ชมมีข้อคิดเห็นที่สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ คือ ภาพสวย ดูสดใส เป็นภาพที่ดูสร้างสรรค์มากกว่าภาพถ่ายทั่วไป, ประเด็นในการนำเสนอทำให้นึกถึงตนเอง อยากมุ่งมั่นสร้างความฝัน และภาพฉากหลังที่กลับหัว ทำให้อยากทดลองทำกับภาพถ่ายของตนเองบ้าง

ภาพผลงานที่ 2

ภาพผู้หญิงเดินอยู่บนปีกเครื่องบินมีฉากหลังเป็นท้องฟ้า มีแนวทางในการสร้างสรรค์เพื่อสื่อความหมาย ดังต่อไปนี้

- ภาพเครื่องบิน ถูกถ่ายจากภายในเครื่องบินขณะกำลังบิน จัดวางภาพเน้นที่ปีกเครื่องบินเป็นจุดเด่น และเว้นพื้นที่ไว้สำหรับตัวอักษร Every dream comes with wings
- ภาพผู้หญิงที่เดินอยู่บนปีก เป็นภาพตัดตามรูปร่าง (di cut) แสดงให้เห็นว่า กำลังเดินทรงตัวด้วยความระมัดระวังบนปีก เพื่อแสดงถึงความหมายถึงความมุ่งมั่น

ผลการตอบรับจากผู้ชม มีข้อคิดเห็นที่สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ คือ ภาพสวย ดูสดใส, สร้างกำลังใจให้สร้างฝัน, แบบเป็นตัวแทนของเด็กที่มีแรงในการสร้างงาน สร้างอนาคต อย่างสดใส และเห็นภาพแล้ว เห็นความสำคัญของการถ่ายภาพ Stock เพื่อเอามาสร้างสรรค์ภาพแบบนี้ในอนาคต อยากจะพกก้องเพื่อเก็บภาพจากทุกๆ ที่ ทุกๆ โอกาส

ภาพผลงานที่ 3

ภาพนางฟ้าอยู่บนเมฆ จ้องมองไปยังหน้าต่าง มีตัวอักษรภาษาอังกฤษกำกับว่า I just want to open that window มีแนวทางในการสร้างสรรค์เพื่อสื่อความหมาย ดังต่อไปนี้

- ภาพนางฟ้าบนก้อนเมฆ สื่อสารอย่างชัดเจนว่าเป็นคนพิเศษ เสมือนนางฟ้านางสวรรค์
- ภาพหน้าต่าง ที่จัดวางให้อยู่เหนือนางฟ้า ในตำแหน่งเดียวกับจุดวางสายตาของนางฟ้าบ่งบอกถึงความคาดหวังที่เธอมีความต้องการที่จะไปเปิดหน้าต่างเป็นการสื่อสารเชิงเปรียบเทียบว่าคนทุกคนไม่ว่าจะอยู่สูงถึงเพียงไหนก็ยังคงมีความต้องการที่สูงขึ้นไปอีกโดยอาการดังกล่าว เป็นภาพที่น่าเสนอในแบบประชดประชัน ว่าเป็นถึงนางฟ้านางสวรรค์ แต่ก็ยังมีกิเลสไม่จบสิ้น

ผลการตอบรับจากผู้ชมมีข้อคิดเห็นที่สรุปเป็นประเด็นต่างๆ คือ ภาพสวยโดยเฉพาะภาพท้องฟ้าทำให้หยุดพิจารณาคุณภาพ, ความหมายลึกต้องใช้เวลาพิจารณานานถึงจะเข้าใจ, รู้สึกว่า เป็นเรื่องใกล้ตัว แต่

ก็เข้าใจว่า ความต้องการ เป็นพื้นฐานของคนทุกคน, นางฟ้า ควรมีปีก จะทำให้สื่อสารได้เข้าใจง่ายขึ้น และ เห็นภาพแล้ว เห็นความสำคัญของการถ่ายภาพ Stock เพื่อเอามาสร้างสรรค์ภาพแบบนี้ในอนาคต อยากจะพกกล้องเพื่อเก็บภาพจากทุกๆ ที่ ทุกๆ โอกาส

การถ่ายทอดเทคนิควิธีการ

เทคนิคและวิธีการดังกล่าว ถูกถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชา 140-330 การถ่ายภาพสร้างสรรค์เพื่อสื่อดิจิทัล นักศึกษากลุ่มนี้ได้เรียนรู้วิชาถ่ายภาพพื้นฐาน และการใช้คอมพิวเตอร์กราฟฟิกพื้นฐาน จากวิชาเบื้องต้นอื่นๆ มาแล้ว จึงเข้าใจถึงเทคนิค Digital Collage เป็นอย่างดี ผู้สอนจึงเน้นหนักในเรื่อง สัญญาวิทยา งานสร้างสรรค์แบบเหนือจริง และการถ่ายทอดความหมายผ่านสัญญา 2 ตัว โดยให้เน้นเนื้อหาที่เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของนักศึกษาและเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมในปัจจุบัน

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์งาน

เริ่มจากการสรุปแนวคิดให้ชัดเจนว่าต้องการภาพอะไรบ้าง ที่สามารถถ่ายทอดความหมาย หลังจากได้แนวคิดที่ต้องการสื่อความหมายแล้ว จึงถ่ายภาพ หลายๆ ภาพ จากสถานที่ที่หลากหลายแตกต่างกัน นำภาพทั้งหมดมาประกอบเข้าด้วยกัน ตกแต่งด้วยโปรแกรมแต่งภาพให้ได้ภาพที่กลมกลืนเป็นเอกภาพ จัดวางในขนาดตามที่กำหนด สุดท้ายนำภาพขึ้นหน้าปก Facebook ของแต่ละคนเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ

ภาพที่ 9 ตัวอย่างผลงานของนักศึกษา 1

ภาพที่ 10 ตัวอย่างผลงานของนักศึกษา 2

ภาพที่ 11 ตัวอย่างผลงานของนักศึกษา 3

ภาพที่ 12 ตัวอย่างผลงานของนักศึกษา 4

ภาพที่ 13 ตัวอย่างผลงานของนักศึกษา
เมื่อนำขึ้นแสดงบนพื้นที่หน้าปก Facebook 1

ภาพที่ 14 ตัวอย่างผลงานของนักศึกษา
เมื่อนำขึ้นแสดงบนพื้นที่หน้าปก Facebook 2

สรุปและวิเคราะห์ผลงาน

การนำเสนอความคิดเห็นส่วนตนบนสื่อสังคมออนไลน์ จากผลงานของนักศึกษา รวม 60 คน มีการคัดเลือกหัวข้อในการนำเสนอบนสื่อสังคมออนไลน์ ดังต่อไปนี้ ความสัมพันธ์ของหนุ่มสาว การวางตัวในสังคม การถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคม การประนามพฤติกรรมที่ไม่ดีของคนในสังคม การแสดงความต้องการความจริงใจจากสังคม สถานการณ์ปัจจุบันของสังคม เช่น ความรู้สึกหวาดกลัวต่อปัญหาน้ำท่วม เป็นต้น

การแสดงตัวตนของเจ้าของร่างกับผลิตทางการสื่อสาร

ตามแนวคิดของ Michel Serres กล่าวว่า Parasite เป็น Noise ที่เกิดขึ้นระหว่างการสื่อสาร แต่กลับมีความโดดเด่นและมีความหมายมากกว่าแก่นของเนื้อหาจริงๆ ของการสื่อสารนั้น งานสร้างสรรค์บนหน้าปก Facebook นี้ ได้แสดงมุมมองของผู้สร้างสรรค์ และได้แสดงควมมีตัวตนของผู้สร้างสรรค์ต่อสังคมในการนำเสนอประเด็นได้อย่างชัดเจนในขณะเดียวกัน หากมองว่า Facebook ของผู้สร้างสรรค์คนนั้นๆ เป็นสื่อ (Channel) หนึ่ง แล้ว เนื้อหาอื่นๆ ที่จะแสดงถึงประเด็นที่แสดงออกผ่านหน้าปกกลับไม่เกี่ยวข้องกัน ผู้สร้างสรรค์ยังคงใช้ภาษา ใช้เนื้อหาทั่วไปของบุคคลธรรมดา ไม่ได้มีหลักแนวคิดที่ยึดโยงติดกันกับประเด็นบนหน้าปกที่เป็นจุดเด่นที่สุดในสื่อ Facebook เลย ซึ่งหากเปรียบในทางปรสิตวิทยา (Parasitology) แล้ว ก็เปรียบหน้าปก Facebook ได้กับภาวะปรสิต ที่ตัวปรสิตเองแสดงความโดดเด่นออกมามากกว่าร่างที่ปรสิตอาศัยเกาะกินอยู่ภายนอกร่าง (Host) ที่ถูกอาศัย การแสดงออกของผู้รับสารด้วยการสร้างองค์ประกอบเพิ่มในสื่อ Facebook ซึ่งผู้ใช้ Facebook อื่นๆ สามารถสังเกตหน้าปก หรือ สื่อปรสิต (Media Parasite) ที่เป็นเสมือนตัวแทนของสื่อ Facebook ทั้งหมด และคิดว่าเจ้าของ Facebook นี้ มีความเป็นตัวตนและความมั่นคงในแนวคิดนั้นๆ สูง แต่เมื่อเอี่ยมขมดูเนื้อหาอื่นๆ ใน Facebook แล้ว กลับพบว่า มีเนื้อหาและประเด็นอื่นๆ ที่ไม่ได้โยงใยเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของหน้าปกนั้น

การแปลความหมายของผู้ชม

การสื่อความหมายในสื่อดิจิทัลผ่านภาพหน้าปก Facebook นี้ มีลักษณะ Polysemy คือ มีความหมายได้หลากหลาย ถึงแม้ภาพหน้าปก Facebook มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสื่อสารในแบบ Anchorage ที่จะทำให้อักขระที่เป็นสัญลักษณ์มาช่วยกำกับและกำหนดความหมายตามความต้องการได้ แต่ภาพหน้าปกกับเป็นเพียงแค่ปรสิตที่เติบโตอยู่ในสื่อ Facebook ที่โดดเด่นและเป็นมากกว่าอัตลักษณ์ (Identity) ของเจ้าของบัญชี ถึงแม้จะมีตัวอักษรมาช่วยกำกับ แต่ผู้ชมหรือผู้รับสาร ก็สามารถแปลความหมายให้เข้ากับความคิดเห็นและมุมมองของตนเองในขณะเดียวกัน หาก

ภาพที่ไม่มี Text มาช่วยกำกับก็จะยิ่งทำให้ความหมายในภาพนั้น มีความหมายที่หลากหลาย และขึ้นอยู่กับสถานะแวดล้อม หรือบริบท ของผู้รับสาร ที่สามารถจะแปลและตีความได้เองโดยไม่มีขอบเขตกำหนด ซึ่งเมื่อผู้รับสาร รู้สึกว่าภาพไม่ได้สื่อสารตามความหมายแบบที่ตนเข้าใจก็สามารถตอบกลับด้วยการแสดงความคิดเห็นได้ทันทีในช่องแสดงความคิดเห็นในภาพนั้นๆ ได้ทันทีเช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่หน้าปกของสื่อเก่า เช่น หนังสือพิมพ์ หรือ นิตยสาร ที่ตัวอักษรจะมีหน้าที่กำกับบอกเหตุการณ์และบอกเล่าความคิดเห็นชี้ชัดได้เพียงประเด็นเดียว

ข้อเสนอแนะ

ประเด็นของการสร้างสรรค์ภาพการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทำให้การตกแต่งภาพเป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้รับสาร ผู้รับสารมีความสามารถในการสร้างสารได้เองโดยง่ายและสามารถควบคุมสื่อในการนำเสนอไปยังสาธารณะได้ด้วยตนเองผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone ที่มีติดตัวตลอดเวลาได้อย่างง่ายดาย เช่นเดียวกัน ทำให้การสร้างสรรคภาพถ่ายมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ประเด็นของผลิตทางการสื่อสาร ด้วยลักษณะของสาระของหน้าปก Facebook ที่มีภาวะปรสิตที่มีความโดดเด่นของการจัดวางตำแหน่งในสื่อสังคมและสามารถดึงดูดผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการตลาด ทางโฆษณา และใช้สื่อสารเพื่อเรียกความสนใจจากผู้ชมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะนักสร้างสรรค์สื่อเพื่อการตลาด ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานดิจิทัล นักสื่อสาร เจ้าของสินค้าและบริการที่ไม่มิงงบประมาณราคาสูงสำหรับการซื้อพื้นที่ในสื่อสารมวลชนอื่นๆ สามารถใช้สื่อสังคมที่ไม่มีค่าใช้จ่ายและบริการฟรีอย่าง Facebook.com ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ ซึ่งการสื่อสารผ่านหน้าปก Facebook หากไม่มีตัวอักษรมาช่วยกำกับความหมายแล้ว ก็จะทำให้ความหมายที่ต้องการสื่อสารปรับเปลี่ยนไปตามความหมายที่ผู้รับสารต้องการเองและผู้ส่งสารก็จะไม่สามารถกำหนดความหมายตามที่ต้องการได้ซึ่งอาจจะทำให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เถกิง พัฒโนภาษ, สัณศาสตร์ กับ ภาพแทนความ.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2540.

ภาษาอังกฤษ

Glenn Ward (2003), The teach yourself : post-modernisms.

Hodder Arnold "Facebook Current Report, Form 8-K, Filing Date July 26, 2012". SECDatabase.com. สืบค้นเมื่อ November 1, 2013.

Davies, R.G. (1998). Outlines of Entomology. Chapman and Hall. Second Edition. Chapter 3.

Ruddick Bloom, Susan (2006). Digital Collage and Painting: Using Photoshop and Painter to Create Fine Art. Focal Press.

Steven D.Brown, In praise of the parasite : the dark organizational theory of Michel Sorres, University of Leicester. Jul 2013.

Susan Sontag, On Photography, New York: Farrar, Straus and Giroux, 1977.

Sengupta, Somini (May 14, 2012). "Facebook's Prospects May Rest on Trove of Data". The New York Times. สืบค้นเมื่อ November 1, 2013.